

УДК 343.1(477)

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2025.2.32>

Людмила Василівна Церкуник,

Національна академія внутрішніх справ (аспірант), м. Київ;

 <https://orcid.org/0009-0007-8183-0362>,

e-mail: Lvc201411@gmail.com

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗУПИНЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Здійснено порівняння та висвітлено окремі підстави зупинення та відновлення кримінального провадження в умовах воєнного стану. Акцентовано увагу на тому, що метою інституту зупинення досудового розслідування є збереження строку досудового розслідування за обставин, визначених кримінальним процесуальним законодавством. Зроблено висновок, що визначення підстав зупинення досудового розслідування в умовах воєнного стану в окремих розділах Кримінального процесуального кодексу України є недоцільним і таким, що може призводити до проблем під час практичної реалізації, а різні наслідки скасування прийнятих рішень про зупинення досудового розслідування та зупинення строку досудового розслідування можуть призвести до зловживань.

Ключові слова: досудове розслідування, зупинення кримінального провадження в умовах воєнного стану, наслідки скасування рішень про зупинення досудового розслідування і зупинення строку досудового розслідування, відновлення кримінального провадження, Кримінальний процесуальний кодекс України.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Під час прийняття рішення про зупинення досудового розслідування в умовах воєнного стану уповноважена кримінальним процесуальним законом особа повинна встановити і чітко визначити у постанові про зупинення досудового розслідування підстави для такого рішення, виконати низку умов, без чого вказане рішення може бути визнане незаконним і необґрунтованим, а його скасування матиме вкрай негативні наслідки, зокрема у вигляді закінчення строків досудового розслідування. Проблематика підстав та умов зупинення досудового розслідування завжди була актуальною як у контексті системного дослідження зупинення досудового розслідування, так і під час вивчення окремих підстав для прийняття такого рішення.

Одним із завдань кримінального провадження є забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду для того, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнений до відповідальності в міру своєї вини. Як

значає Є. Расчотнов, «належно організована професійна діяльність слідчого та прокурора має забезпечити виконання цього завдання. Водночас унаслідок низки об'єктивних обставин, передбачених статтею 280 КПК України, слідчі не завжди можуть закінчити розслідування в установлені законом строки. Для заощадження процесуальних строків у кримінальному провадженні діє інститут зупинення досудового розслідування» [1, с. 1].

Відповідно до офіційних статистичних даних Офісу Генерального прокурора за січень-грудень 2024 р. у звітному періоді обліковано 492 479 кримінальних правопорушень, у 194 688 кримінальних правопорушеннях особам вручено повідомлення про підозру, у 5 382 кримінальних правопорушеннях досудове розслідування зупинено відповідно до статей 280, 615 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Зокрема, із зупинених за:

- п. 1 ч. 1 ст. 280 КПК України (підозрюваний захворів на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі у кримінальному провадженні, за умови підтвердження цього відповідним медичним висновком) – 17;

- п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України (оголошено в розшук підозрюваного) – 5 048;

- п. 3 ч. 1 ст. 280 КПК України (наявна необхідність виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва) – 24;

- інші 293 провадження зупинено з підстав, передбачених пунктами 2-1 (слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування), 4 (наявні об'єктивні обставини, що унеможливають подальше проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану), 5 (уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та підозрюваним надано письмову згоду на проведення такого обміну) ч. 1 ст. 280 та п. 3 ч. 1 ст. 615 (відсутня об'єктивна можливість подальшого проведення, закінчення досудового розслідування та звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності) КПК України¹.

Розглянемо детальніше положення чинних норм кримінального процесуального законодавства, які визначають підстави, порядок зупинення і відновлення кримінального провадження з двох окремих

¹ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року // Офіс Генерального прокурора : офіц. сайт. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 15.05.2025).

підстав, а саме передбачених п. 4 ч. 1 ст. 280 (наявні об'єктивні обставини, що унеможливають подальше проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану) та п. 3 ч. 1 ст. 615 (відсутня об'єктивна можливість подальшого проведення, закінчення досудового розслідування та звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності) КПК України¹.

Стан дослідження проблеми

Питання щодо визначення поняття зупинення досудового розслідування досліджували такі науковці, як А. Дубинський, Л. Репкін, І. Малютін та ін. Водночас Є. Расчотнов у дисертаційному дослідженні запропонував нове визначення поняття зупинення досудового розслідування як «основане на визначених у законі підставах, обґрунтоване процесуальне рішення прокурора або слідчого за погодженням із прокурором, що зупиняє перебіг процесуальних строків і проведення окремих слідчих (розшукових) дій, за умов ужиття всіх можливих процесуальних і непроцесуальних заходів задля усунення наявних обставин, що перешкоджають закінченню розслідування» [1, с. 7].

Однак питання практики застосування положень кримінального процесуального законодавства України, якими врегульовано зупинення кримінального провадження в умовах воєнного стану, а також проблемні питання, які виникають під час їх реалізації, на сьогодні не є достатньо дослідженими. Як влучно зазначив Н. Бобечко, «актуальним напрямом дослідження залишається поглиблення наукової розвідки та вивчення правозастосовного досвіду дотримання умов зупинення досудового розслідування стосовно двох нових підстав – за наявності об'єктивних обставин, що унеможливають подальше проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану» [2, с. 30].

Мета і завдання дослідження

Метою статті є дослідження питання змісту понять зупинення досудового розслідування і зупинення строку досудового розслідування в умовах воєнного стану.

Завданням дослідження є висвітлення правового та практичного аспектів застосування норм кримінального процесуального законодавства України щодо зупинення кримінального провадження в умовах воєнного стану, проведення порівняльного аналізу норм різних

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 15.05.2025).

розділів КПК України із зазначеного питання, а також дослідження проблемних питань, які виникають під час прийняття таких рішень, і шляхів їх вирішення.

Наукова новизна дослідження

У статті висвітлено практичний аспект застосування норм кримінального процесуального законодавства України під час прийняття рішення про зупинення досудового розслідування в умовах воєнного стану, окремі обставини прийняття такого рішення, наслідки прийняття рішення про відновлення досудового провадження, скасування постанови про зупинення досудового розслідування та про зупинення строку досудового розслідування. Крім того, у статті надано пропозиції щодо нормативно-правового врегулювання проблемних питань застосування підстав зупинення досудового розслідування в умовах воєнного стану, а також наголошено на необхідності врегулювання питання щодо правових наслідків скасування постанов про зупинення досудового розслідування і зупинення строку досудового розслідування.

Виклад основного матеріалу

Слід зазначити, що ч. 1 ст. 280 КПК України законодавцем доповнено п. 4 згідно із Законом № 2201-IX від 14 квітня 2022 р., яким також у розділі IX-1 КПК України назву та п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України викладено в редакції, що була вказана в постановці проблеми. Таким чином законодавець одним законом встановив різні кримінальні процесуальні норми, що стосуються прийняття рішення про зупинення досудового розслідування в умовах воєнного стану, і розмістив їх у різних розділах КПК України, а саме в розділах III «Досудове розслідування» і IX-1 «Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану».

У процесі вивчення практики зупинення кримінального провадження в умовах воєнного стану виявлено низку проблемних питань, які виникали і виникають у прокурорів, слідчих, дізнавачів під час застосування норм кримінального процесуального законодавства України, яким регулюється зазначене питання. Як свідчить практика, підставою для прийняття указанного рішення часто була фізична втрата доступу до матеріалів кримінального провадження, речових доказів, зв'язку з місцем тримання підозрюваного під вартою тощо через окупацію території, на якій розташовувався орган досудового розслідування. Так, тимчасово, у зв'язку з наявністю на момент початку повномасштабного вторгнення російських військ на територію України окупаційних дій, у низці кримінальних проваджень щодо осіб, підозрюваних у вчиненні тяжких і особливо тяжких злочинів, до яких застосовано запобіжний захід у вигляді тримання

під вартою, зв'язок із місцями утримання котрих через окупаційні дії було втрачено, приймалися рішення про зупинення досудового розслідування кримінальних проваджень із підстав, передбачених п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України, тобто у зв'язку з розшуком підозрюваного.

Така практика, звісно, була вимушеною, адже відповідно до положень ч. 1 ст. 281 КПК України якщо під час досудового розслідування місцезнаходження підозрюваного невідоме або він виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи за межами України та не з'являється без поважних причин на виклик слідчого, прокурора за умови належного повідомлення про такий виклик, слідчий, прокурор оголошує розшук такого підозрюваного. Тобто вказана норма процесуального закону потреб досудового розслідування в реаліях воєнного стану належно не задовольняла. У подальшому, після доповнення ч. 1 ст. 280 КПК України п. 4 та редакції п. 3 ст. 615 відповідно до Закону № 2201-IX від 14 квітня 2022 р., досудове розслідування в таких кримінальних провадженнях відновлено та повторно зупинено вже з указаних вище підстав.

Водночас застосування нових норм і врегулювання питання зупинення досудового розслідування в умовах воєнного стану різними положеннями і статтями КПК України призвели до неоднозначного їх застосування на практиці. Так, часто після обґрунтування підстав для прийняття рішення відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України рішення прокурором сформульовано як «зупинення кримінального провадження», тобто відповідно до положень п. 4 ч. 1 ст. 280 КПК України, а не як «зупинення строку досудового розслідування». Крім того, є випадки, коли спочатку рішення у кримінальному провадженні приймалося про зупинення строку досудового розслідування відповідно до вимог п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України, після чого відновлювалося досудове розслідування з метою вирішення питання про продовження строку тримання підозрюваного під вартою, а в подальшому прийнято рішення відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 280 КПК України. На сьогодні часто в умовах воєнного стану обґрунтовуються і приймаються рішення з посиланням одночасно і на положення п. 4 ч. 1 ст. 280, і на положення п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України.

Слід звернути увагу на те, що на практиці також трапляються випадки зупинення досудового розслідування у кримінальних провадженнях із підстав, передбачених п. 4 ч. 1 ст. 280 КПК України, без вжиття заходів, передбачених п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України щодо обов'язкового вирішення питання про продовження строку тримання під вартою.

Ухвалення рішень про зупинення досудового розслідування (строку досудового розслідування) послідовно з різних підстав (оголошення розшуку, відсутня об'єктивна можливість подальшого проведення,

закінчення досудового розслідування тощо) реалізовано, зокрема, у зв'язку з можливістю відновлення кримінального провадження відповідно до положень ст. 282 КПК України в редакції Закону № 2201-IX від 14 квітня 2022 р. (наявна можливість подальшого проведення досудового розслідування за таких умов, а також у разі потреби проведення слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій).

Водночас застосування двох підстав для рішення про зупинення досудового розслідування в умовах воєнного стану створює неоднозначність у розумінні їх значення та призводить до фактичного дублювання підстав, а у подальшому створює підстави для оскарження прийнятого рішення. У цьому аспекті важливе значення має положення ч. 4 ст. 280 КПК України, відповідно до якого копія постанови про зупинення надсилається стороні захисту, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, які мають право її оскаржити слідчому судді.

Оскільки ст. 615 КПК України такої вимоги, зобов'язання щодо вручення прокурором постанови про зупинення строку досудового розслідування не містить, то виникає потреба у застосуванні положень ч. 4 ст. 280 КПК України. У цьому аспекті одночасне посилення на дві різні норми кримінального процесуального законодавства України може бути доцільним, однак потребує нормативного врегулювання.

Звісно, у ч. 3 ст. 7 КПК України визначено, що «зміст та форма кримінального провадження в умовах воєнного стану повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, зазначеним у частині першій цієї статті, з урахуванням особливостей здійснення кримінального провадження, визначених розділом IX-1 Кодексу»¹. Водночас внесені законодавцем зміни на практиці можуть створити ситуацію, коли за тих самих обставин в умовах воєнного стану уповноваженими суб'єктами обґрунтовано будуть прийматися різні рішення, а за результатами їх прийняття та скасування наставатимуть різні наслідки. Саме для з'ясування того, за яких обставин, як саме повинно прийматися рішення про зупинення кримінального провадження в умовах воєнного стану, якими є підстави прийняття та наслідки скасування таких рішень, слід порівняти зазначені норми.

Порівняльним аналізом змісту кримінальних процесуальних норм про зупинення досудового розслідування з підстав, передбачених п. 4 ч. 1 ст. 280 КПК України та п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України, виявлено низку відмінностей щодо того, ким саме може бути прийняте таке

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 15.05.2025).

рішення, яке саме рішення може бути прийняте, якими є підстави прийняття рішення, якими є наслідки скасування прийнятого рішення.

Так, для початку слід звернути увагу на те, яким чином законодавцем сформульовано саме рішення про зупинення досудового розслідування. Адже відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 280 КПК України «досудове розслідування може бути зупинене після повідомлення особі про підозру у разі, якщо ... наявні об'єктивні обставини, що унеможливають подальше проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану»¹. Натомість у п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України визначено, що «у разі введення воєнного стану та якщо ... відсутня об'єктивна можливість подальшого проведення, закінчення досудового розслідування та звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності – строк досудового розслідування у кримінальному провадженні зупиняється на підставі вмотивованої постанови прокурора з викладом відповідних обставин та підлягає поновленню, якщо підстави для зупинення перестали існувати»². У зазначеній нормі сформульовано поняття зупинення строку досудового розслідування у кримінальному провадженні, а не зупинення досудового розслідування, як сформульовано у змісті ст. 280 КПК України.

Щодо суб'єкта, який уповноважений приймати такі рішення, також є відмінності, а саме те, що відповідно до ч. 4 ст. 280 КПК України «досудове розслідування зупиняється вмотивованою постановою прокурора або слідчого, дізнавача за погодженням з прокурором», водночас відповідно до змісту положень п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України «строк досудового розслідування в кримінальному провадженні зупиняється на підставі вмотивованої постанови прокурора»³. Таким чином, слідчий і дізнавач, які здійснюють досудове розслідування у кримінальному провадженні, не уповноважені приймати рішення про зупинення строку досудового розслідування в порядку, передбаченому положеннями п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України, за погодженням із прокурором.

Таке обмеження вважаємо необґрунтованим, адже саме дізнавач і слідчий є службовими особами, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків та кримінальних правопорушень,

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 15.05.2025).

² Там само.

³ Там само.

тобто виконувати повноваження, передбачені розділом III КПК України, зокрема положення ст. 280 КПК України. Крім того, дізнавачу, слідчому, прокурору необхідно встановити наявність об'єктивних обставин, що унеможливають подальше проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану, для прийняття рішення про зупинення досудового розслідування в порядку, передбаченому п. 4 ч. 1 ст. 280 КПК України, а для зупинення строку досудового розслідування в порядку, передбаченому п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України, прокурору необхідно встановити відсутність об'єктивної можливості подальшого проведення, закінчення досудового розслідування та звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Таким чином, і встановлення наявності об'єктивних обставин, що унеможливають подальше проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану, і встановлення відсутності об'єктивної можливості подальшого проведення, закінчення досудового розслідування та звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, на нашу думку, має тотожне значення та окремого визначення в розділі IX-1 КПК України не потребує. Навпаки, сформулювавши підстави та умови зупинення досудового розслідування у кримінальному провадженні, лише у ст. 280 КПК України законодавець міг уникнути неоднозначності її застосування на практиці. Як зазначає Н. Бобечко, «умови зупинення досудового розслідування є невід'ємним елементом процесуальної форми цього кримінального процесуального інституту. Їх виконання забезпечує законність та обґрунтованість ухвалення рішення про зупинення, дотримання прав і законних інтересів підозрюваного, потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, цивільного позивача, а також дієвість кримінальної процесуальної діяльності після відновлення досудового розслідування» [2, с. 30].

Наступним питанням, на яке слід звернути увагу, є питання підстав та наслідків відновлення досудового розслідування. Так, відповідно до положень ст. 282 КПК України «зупинене досудове розслідування відновлюється постановою слідчого, прокурора, якщо підстави для його зупинення перестали існувати (підозрюваний видужав, його місцезнаходження встановлено, завершено проведення процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва, припинено чи скасовано воєнний стан, обмін підозрюваного як військовополоненого проведено або такий обмін не відбувся), або наявна можливість подальшого проведення досудового розслідування за таких умов, а також

у разі потреби проведення слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій... Зупинене досудове розслідування також відновлюється у разі скасування слідчим суддею постанови про зупинення досудового розслідування»¹. Водночас відповідно до положень п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України строк досудового розслідування підлягає поновленню, якщо підстави для зупинення перестали існувати.

Ураховуючи, що зазначене формулювання підстави поновлення строку досудового розслідування «підстави для зупинення перестали існувати» є тотожним за змістом формулюванню підстав відновлення кримінального провадження, закріпленому у ст. 280 КПК України, вважаємо недоцільним її наведення. Водночас відповідно до положень ч. 5 ст. 219 КПК України «строк із дня винесення постанови про зупинення кримінального провадження до дня її скасування слідчим суддею включається у строки, передбачені цією статтею, крім випадків винесення такої постанови у порядку, встановленому статтею 615 цього Кодексу»².

Таким чином, у разі скасування слідчим суддею постанови дізнавача, слідчого, прокурора про зупинення досудового розслідування кримінального провадження у порядку, передбаченому п. 4 ч. 1 ст. 280 КПК України, тобто у разі наявності об'єктивних обставин, що унеможливають подальше проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану, строк із дня винесення постанови про зупинення кримінального провадження до дня її скасування слідчим суддею включається у строки досудового розслідування, передбачені ст. 219 КПК України. Натомість при зупиненні строків досудового розслідування з підстав, передбачених п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України, а саме у разі введення воєнного стану та якщо відсутня об'єктивна можливість подальшого проведення, закінчення досудового розслідування та звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, строк із дня винесення постанови про зупинення кримінального провадження до дня її скасування слідчим суддею у строки досудового розслідування, передбачені ст. 219 КПК України, не включається. Тобто законодавець фактично розділив одне за змістом поняття зупинення досудового розслідування у кримінальному провадженні на зупинення досудового розслідування та зупинення строків досудового розслідування і надав цим двом поняттям, які по суті

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 15.05.2025).

² Там само.

мають однакове значення, різний процесуально-правовий зміст у вигляді наслідку скасування цих рішень слідчим суддею, а саме врахування та неврахування строку зупинення до строків досудового розслідування, визначених у ст. 219 КПК України. Загалом слід звернути увагу, що ст. 219 КПК України чітко визначено, що «строк із дня винесення постанови про зупинення кримінального провадження до винесення постанови про відновлення кримінального провадження не включається у строки, передбачені цією статтею, крім дня прийняття відповідної постанови»¹.

Таким чином, під час відновлення досудового розслідування слідчим, дізнавачем чи прокурором у порядку ст. 282 КПК України, а також у випадку скасування слідчим суддею постанови прокурора про зупинення строків досудового розслідування в порядку п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України строк зупинення до строків досудового розслідування, визначених у ст. 219 КПК України, не включається. І єдиним випадком, коли строк зупинення включається у строк досудового розслідування, є випадок скасування слідчим суддею постанови дізнавача, слідчого, прокурора, винесеної відповідно до вимог ст. 280 КПК України. Указане може негативно впливати на те, що, наприклад, у разі скасування слідчим суддею постанови дізнавача, слідчого, прокурора, винесеної з підстав, передбачених п. 4 ч. 1 ст. 280 КПК України, фактично втрачається строк досудового розслідування, під час якого слідчі (розшукові) дії не проводилися, і часто призводить до вимушеного прийняття рішення про закриття кримінального провадження у зв'язку із закінченням строку досудового розслідування, неможливості звернення з клопотанням про продовження строку досудового розслідування та інших пов'язаних із цим негативних наслідків.

Як зазначає Л. Карплюк, за результатами аналізу судової практики щодо обґрунтованості підстав для зупинення досудового розслідування з підстав, передбачених п. 4 ч. 1 ст. 280 КПК України та п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України, встановлення безпідставності такого зупинення може мати наслідком сплив строків досудового розслідування та наявність підстав для його закриття на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України [3]. Крім того, детально проаналізував окремий приклад судової практики із зазначеного питання О. Бондаренко, у якому рішення судів продемонстрували важливість обґрунтованості рішень прокурора (постанова прокурора про зупинення досудового розслідування визнана необґрунтованою та скасована слідчим суддею,

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 15.05.2025).

оскільки прокурор не включив жодних формулювань, передбачених п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України, щодо підстав та причин застосування цієї норми) та наслідки їх необґрунтованості для подальшого провадження справи (Верховний Суд, розглядаючи касаційну скаргу прокурора, підтвердив рішення нижчестоящих інстанцій; було встановлено, що прокурор не дотримався процесуальних строків для звернення з обвинувальним актом до суду, що стало підставою для закриття справи згідно з п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України) [4].

З урахуванням зазначеного вважаємо за доцільне виключити зі змісту ч. 5 ст. 219 КПК України положення про те, що строк із дня винесення постанови про зупинення кримінального провадження до дня її скасування слідчим суддею включається у строки, передбачені цією статтею.

Як слушно зазначає І. Малютін, інститут зупинення попереднього розслідування у кримінальному судочинстві існує для збереження строку слідства, прийняття остаточного рішення у справі [5]. Дійсно, процесуальні строки є однією з гарантій належної правової процедури під час здійснення кримінального провадження. Законність ухвалення процесуальних рішень учинення процесуальних дій учасниками кримінального провадження залежить від того, чи були дотримані встановлені законом строки.

Судову практику питання відмінностей між поняттями «скасування постанови про зупинення досудового розслідування» та «винесення постанови про відновлення кримінального провадження» досліджено І. Глушком і К. Кольчинською під час аналізу постанови Верховного Суду від 6 червня 2023 р. у справі № 343/828/22 про те, що процесуальні наслідки після скасування як слідчим суддею, так і прокурором постанови слідчого про зупинення досудового розслідування повинні бути однаковими. Також Верховний Суд наголосив, що стороною обвинувачення було прийнято процесуальне рішення не про відновлення досудового розслідування, а саме про скасування раніше прийнятої постанови слідчого, якою було зупинено досудове розслідування [6]. Із цим, звісно, слід погодитися, однак такий підхід викликає нові запитання щодо того, чи можуть бути однозначними підстави для того, щоб прокурором було винесено постанову саме про відновлення досудового розслідування кримінального провадження, а не про скасування постанови про зупинення досудового розслідування. Наявність альтернативності таких рішень, які може прийняти прокурор, а також різних наслідків таких рішень, що стосуються врахування строку досудового розслідування, на нашу думку, також не сприяє ефективному прийняттю рішень у кримінальних провадженнях.

Продовжуючи розгляд питання щодо формулювань зупинення досудового розслідування з підстав, передбачених п. 4 ч. 1 ст. 280

КПК України, та зупинення строків досудового розслідування з підстав, передбачених п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України, слід звернути увагу і на те, що відповідно до змісту п. 2 ч. 1 ст. 303 КПК України на досудовому провадженні можуть бути оскаржені рішення слідчого, дізнавача, прокурора про зупинення досудового розслідування потерпілим, його представником чи законним представником, підозрюваним, його захисником чи законним представником, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Із цього можна зробити формальний висновок, що оскарження постанови прокурора про зупинення строків досудового розслідування чинним КПК України не передбачено. Водночас з урахуванням положень ст. 219 КПК України про те, що строк із дня винесення постанови про зупинення кримінального провадження до дня її скасування слідчим суддею включається у строки, передбачені цією статтею, крім випадків винесення такої постанови у порядку, встановленому статтею 615 цього Кодексу, можна зробити висновок, що законодавець ототожнює поняття «винесення постанови про зупинення досудового розслідування» і «винесення постанови про зупинення строку досудового розслідування».

Висновки

Визначення підстав зупинення досудового розслідування в умовах воєнного стану одночасно в п. 4 ч. 1 ст. 280 та п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України є недоцільним, оскільки поняття зупинення досудового розслідування та зупинення строків досудового розслідування є тотожними, тому надавати їх визначення в окремих статтях не є доцільним. Зокрема, скасування постанови про зупинення кримінального провадження, винесеної на підставі ст. 280 КПК України, у вигляді врахування строків зупинення досудового розслідування у строки досудового розслідування, передбачені ст. 219 КПК України, на практиці може мати низку негативних наслідків, наприклад у вигляді закінчення строків досудового розслідування та вимушеного прийняття рішення про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України.

Список бібліографічних посилань: 1. Расчотнов Є. В. Зупинення досудового розслідування у кримінальному провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2016. 20 с. 2. Бобечко Н. Р. Умови зупинення досудового розслідування. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2023. № 1. С. 26–30. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2023-1-4>. 3. Карплюк Л. Зупинення досудового розслідування через обставини, зумовлені воєнним станом: вплив на строки // *Юридична Газета online* : сайт. 30.12.2024. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/zupinennya-dosudovogo-rozsliduvannya-cherez-obstavini-zumovleni-voennim-stanom-vpliv-na-stroki.html> (дата звернення: 15.05.2025). 4. Бондаренко О. Розмежування

підстав зупинення досудового розслідування в умовах воєнного стану // LIGA ZAKON : сайт. 28.05.2024. URL: https://jurliga.ligazakon.net/aktualno/14464_rozmezhuвання-pdstav-zupinennya-dosudovogo-rozsliduvannya-pd-chas-d-vonnogo-stanu (дата звернення: 15.05.2025). 5. Малютін І. А. Підстави та процесуальний порядок зупинення попереднього розслідування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2000. 19 с. 6. Глушко І., Кольчинська К. Наслідки скасування прокурором постанови про зупинення досудового розслідування: нова позиція Верховного Суду // GOLAW : сайт. 18.07.2023. URL: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/naslidki-skasuvannya-prokurorom-postanovi-pro-zupinennya-dosudovogo-rozsliduvannya/> (дата звернення: 15.05.2025).

Надійшла до редакції 20.05.2025

Прийнята до опублікування 14.06.2025



Tserkunya L. V. Certain Aspects of Suspending Pre-Trial Investigations in Criminal Proceedings Under Martial Law

The article compares and highlights some of the grounds for suspending and resuming criminal proceedings under martial law. It has been established that, under the legal regime of martial law, the legislator has defined in certain sections of the Criminal Procedure Code of Ukraine the grounds for suspending pre-trial investigations and suspending the term of pre-trial investigations, and has also provided for the possibility of such decisions being taken by various authorised participants in criminal proceedings. The article highlights the practical aspect of applying the norms of criminal procedural legislation of Ukraine when deciding to suspend pre-trial investigations under martial law, in particular, citing as circumstances for such a decision the physical loss of access to criminal proceedings materials, material evidence, communication with the place of detention of the suspect, etc. At the same time, attention is focused on the practice of resolving the issue of extending the term of detention of a suspect until a decision is made to suspend criminal proceedings under martial law. Particular attention is paid to the consequences of the decision to resume pre-trial proceedings, as well as the cancellation of the decision to suspend the pre-trial investigation and to suspend the term of the pre-trial investigation. Emphasis is placed on the fact that the purpose of the institution of suspension of pre-trial investigation is to preserve the term of pre-trial investigation under the circumstances specified by criminal procedural law. It is concluded that the definition of the grounds for suspension of pre-trial investigation under martial law in separate sections of the Criminal Procedure Code of Ukraine is inappropriate and may lead to problems during practical implementation, create additional grounds for appealing such decisions, and the various consequences of cancelling decisions to suspend pre-trial investigations or suspend the term of pre-trial investigations may lead to abuse.

Keywords: pre-trial investigation, suspension of criminal proceedings under martial law, consequences of revoking decisions to suspend pre-trial investigations and suspend the pre-trial investigation period, resumption of criminal proceedings, Criminal Procedure Code of Ukraine.

